

Informele en sociale steun bij de opvoeding in Vlaanderen.

Modellen van ontmoetingsplaatsen voor jonge kinderen en hun ouders.

Benedikte Van den Bruel en
Sarah Vanden Avenne

Inhoud

1. Waarom aandacht naar “ontmoetingen” in het kader van opvoedingsondersteuning?
2. Wat zijn ontmoetingsplaatsen als werkvorm?
Wat niet ?
3. Welke gangbare modellen?
4. Illustratief: maisons vertes
5. Hoe kijkt het Vlaamse beleid ernaar?
6. Discussie: hoe kijkt Nederland ernaar ?
Groeimogelijkheden, ook in Nederland ?

Kind & Gezin
kind is koning

Waarom aandacht naar ontmoetingen in het kader van opvoedingsondersteuning?

1. Maatschappelijke evolutie: toenemende opvoedingsonzekerheid
2. Mensen ervaren behoefte om steun te zoeken bij elkaar (zeker in grote steden met meer beperkte ontmoetingsmogelijkheden) (zie bijvoorbeeld onderzoek Brussel; Michel Vandenbroeck)
3. Inzicht dat sociale netwerken rondom gezinnen een buffer vormen tegen het ontwikkelen van problemen, ook opvoedingsproblemen
4. Verlangen van ouders dat kinderen andere kinderen ontmoeten in al hun diversiteit

Kind & Gezin
kind is koning

5. Belang van vroegtijdig aanbod: vroege kindertijd (veerkracht kind, ouder) → bedoeld voor jonge kinderen (0 tot 4 jaar) en hun ouders
6. Brug naar kinderopvang en/of kleuterschool.

Kind & Gezin
kind is koning

Ontmoetingen tussen ouders en tussen kinderen faciliteren

- = doorgaans verwezen naar aanwezigheid van ouders en van kinderen;
- Mogelijkheden tot het toevallig, ongedwongen ontmoeten ...
 - Als inloopmogelijkheid, in het kader van onthaalfunctie en/of opstap naar andere activiteiten; ingebed in bestaande welzijnsstructuren
 - Ontmoetingsplaats als werkvorm met eigen finaliteit --
→

Kind & Gezin
kind is koning

Ontmoetingsplaatsen als werkvorm

Kind & Gezin
kind is koning

Wat niet ?

- Geen gezinsstimuleringsmethodieken en/of ouder-èn-kindgroepen waar ouders en kinderen in groep samen aanwezig zijn met nadruk op intentioneel en gestructureerd bezig zijn met ontwikkelingsstimulering, of op het aanleren van opvoedingsvaardigheden
- Geen oudergroepswerking waar kinderen óók aanwezig zijn → focus op ouders op zich
- Geen intensieve preventieprogramma's waar heel doelgericht met ouders-samen-met- kinderen wordt gewerkt (focus op intensieve training, bedoeld voor ouders mèt (beginnende) problemen)

Kind & Gezin
kind is koning

Wat wèl?

"Ontmoetingsplaatsen voor kinderen en ouders zijn plaatsen waar –met deskundige begeleiding- kinderen met een ouder of andere opvoedingsverantwoordelijke enkele uren kunnen doorbrengen. Ze ontmoeten er andere kinderen. Hun ouders hebben er ook de gelegenheid om andere ouders te ontmoeten en over de kinderen en opvoeding te praten en van gedachten te wisselen." (Vandenbroeck et al. 2007; Van der Mespel, S., 2008).

Kind & Gezin
kind is koning

Wat wèl?

- Zowel voor ouders als kinderen mogelijkheid tot sociale ontmoeting → focus op ouders èn focus op kinderen!
Ouders
 - ontmoeten mekaar, sociale netwerking
 - krijgen emotionele ondersteuningKinderen
 - ontmoeten mekaar
 - worden ondersteund in socialisatie
- Zeer laagdrempelig: vrijblijvend, anoniem. Ouders komen wanneer ze zin hebben, niet volgens planning
- Niet intentioneel, gepland (vb niet of minimaal geplande activiteiten) maar wel doordacht; uitgangspunt van gesprek zijn de *alledaagse, concrete* zaken die zich afspelen in het hier en nu

Kind & Gezin
kind is koning

- Hier-en-nu reflectie over opvoeden vormt bron voor gesprek; niet direct in functie van het “veranderen” van een situatie; opvoedingsondersteuning als “verrijking”
- Respect voor het kind staat zeer centraal (aanspreken van het kind, luisteren naar het kind, taal geven aan de psychische leefwereld van het kind...)

Kind & Gezin
kind is koning

Doordacht ...welke modellen

1. Visie op opvoeden als “gedeelde verantwoordelijkheid”
Focus op sociale steun en “vrije confrontatie” tussen ouders onderling, en kinderen onderling (universiteit Gent, Michel Vandenbroeck). Idee van verbondenheid, overstijgen van individuele maakbaarheid, sociale inclusie.
2. Psychopedagogisch kader, inspiratie gehechtheidstheorieën, psycho-analyse
Naar het voorbeeld van de Franse maisons vertes
Naast sociale netwerking ouders, kinderen, sterke focus op affectieve band ouder-kind, doorgedreven aandacht voor eerste socialisatie van het kind, psychisch welbevinden ouder en kind.
3. Vlaanderen: in de praktijk soms een mix; afgrenzen met meer gestructureerde ouder-èn-kindgroepen (cf. supra) ook niet steeds duidelijk

Illustratief: maison verte

Kind & Gezin
kind is koning

Maison verte

- Vorm van universele preventie
- Opvoedingsondersteuning in combinatie met ontwikkelingsbegeleiding
Aandacht voor:
 - Sociale netwerking
 - De ontwikkeling van de vroege affectieve band ouder-kind + loslatingsproces ouder-kind,
 - Geestelijke gezondheid van ouder en van kind,
 - Socialisatie van het kind
- Zéér laagdrempelig

Kind & Gezin
kind is koning

Françoise Dolto (1908-1988)

Kind & Gezin
kind is koning

K&G

Kind & Gezin
kind is koning

Kind & Gezin
kind is koning

Kind & Gezin
kind is koning

Methodische werkprincipes voor de onthaalmedewerker

1. Kind rechtstreeks aanspreken
2. Ouder rechtstreeks aanspreken vanuit houding van "verwondering"; evenwicht tussen afstand en nabijheid
3. Geen activiteiten, geen animatie ...
4. Beschikbaar aanwezig zijn. Zo weinig mogelijk adviserend.
5. Er wordt actief geluisterd en geobserveerd (benoemen van wat men ziet).
 - Ten aanzien van ouder: Inleving, situatie opentrekken, relativeren, ouder ondersteunen bij het maken van keuzes
 - Ten aanzien van kind: taal geven aan het spel, het gedrag van het kind ...

Kind & Gezin
kind is koning

Supervisie medewerkers

- Bevragen van eigen verlangens en denkbeelden, hun emotionele betrokkenheid of weerstanden.
- Het bewuster omgaan met de kinderen en de ouders, los van de eigen normen of emoties

Kind & Gezin
kind is koning

Beoogde resultaten

- De emotionele en sociale steun wordt door de ouder ervaren als een verrijking, het gevoel van er niet alleen voor te staan, meer te kunnen relativeren
- Ouders benaderen het kind als persoon met een eigen leefwereld
→ veilig gevoel voor kind
- Ouders staan niet enkel stil bij gedrag van het kind maar ook bij de belevingswereld, de betekenissen
- Ouders laten het kind toe in de eigen belevingswereld.
→ kind merkt verschillen op met eigen gevoelens; kan gedrag van ouder een plaats geven

Kind & Gezin
kind is koning

- Ouder gaat meer sensitief en responsief reageren doordat ouder en kind aangesproken worden op wat er in de communicatie tussen hun beiden afspeelt
→ Kind kan zich veilig hechten.
- Ouders en kinderen kunnen mekaar beter loslaten

Kind & Gezin
kind is koning

Ontmoetingsplaatsen in het algemeen

K&G

Kind & Gezin
kind is koning

Evaluatieonderzoek?

- Tot dusver nog niet echt grootschalig
- Italiaans onderzoek:
 - Ouders leren beter hun kinderen observeren
 - Kind zet gemakkelijker de stap naar kleuterschool
 - Ouder zijn vaardiger in het communiceren met leerkrachten en in het begeleiden van hun kind bij de overgang
- Wel belevingsonderzoek uitgaande van individuele projecten (v.b. De Speelbrug)
 - Kinderen kunnen meer worden losgelaten
 - Kinderen zouden socialer functioneren
 - Ouders: vaak ook de meer “sociaal angstige” moeders vinden deze setting aantrekkelijk
- Brussel (Baboes): evaluatie lopende op basis van minimale beschrijvende gegevens gezinnen + logboekanalyse

Kind & Gezin
kind is koning

Hoe kijkt het Vlaamse beleid ernaar ?

- Zeer geïnteresseerd: belangrijk complementair aanbod naar de meer “veranderingsgerichte” en/of meer leertheoretisch geïnspireerde opvoedingondersteuning
- Aan de andere kant: huidige tijdsgeest zit niet mee: nadruk op beschreven, concreet aanbod, zichtbare effecten, verandering ...
- Nog een dilemma: nadruk op “informele”: moet de overheid hierbij betrokken worden ?? Moet dit sowieso “formeel” georganiseerd worden?

- Organisatie van aparte werkvorm of als inbedding binnen reeds bestaande settings waar ouders reeds komen???
- Mogelijke inspiratie voor “verruimde” visie op kinderopvang???
 - Kinderopvang biedt opportuniteit van “ontmoetingen” zowel voor ouders als voor kinderen
 - Kinderopvang sterker benutten voor socialisatie, omgang met diversiteit tussen kinderen
- Sowieso: op dit moment weinig financiële ruimte voor nieuwe initiatieven

Kind & Gezin
kind is koning